

Aan: Rechtbank Gelderland, sectie Bestuursrecht - t.b.v. behandeling ter zitting op 8 februari 2022

Uw zaaknummer en kenmerk: ARN 2020-68 (Jonker vs. AP; derde partij: Focus Filmtheater)

Onderwerp: beroep inzake weigering AP tot handhaving van privacy d.m.v. contante betaling

Datum:

8 februari 2022 - schriftelijke voorlezing per video ter zitting, indien door rechter toegestaan

23 januari 2022 - schriftelijke inzending vanwege fysieke afwezigheid op de zitting

Pleitnota: Privacy en contante betaling - verloren vertrouwen

Edelachtbare,

Ik zit hier zonder vertrouwen in uw zogeheten rechtspraak. Tot voor kort had ik niet verwacht dat ik ooit een pleidooi voor een Nederlandse rechtbank met deze woorden zou beginnen.

De rechtsstaat wordt ontmanteld - privacy in tijden van "corona-crisis"

De afgelopen twee jaar, en met name in het jaar 2021, hebben we in de "corona-crisis" gezien hoe de Nederlandse overheid, net als veel andere Europese overheden, het ene na het andere grondrecht van burgers door het toilet spoelde, of iets keuriger gezegd - *defenestreerde*, dat wil zeggen: het raam uit gooide. Dit gebeurde met toestemming van Nederlandse bestuurs- en andere rechters, in bestuursrechtelijke en civiele procedures. Zonder serieuze medische onderbouwing en al helemaal zonder een bredere, op feiten, wetten en internationale mensenrechtenverdragen gebaseerde, kenbare afweging, werden onze grondrechten en daarmee onze rechtsstaat snel terzijde geschoven door de regering en een daarmee kennelijk colluderende rechterlijke macht.

Het gaat dan om grondrechten zoals:

- eerbiediging van ieders lichamelijke integriteit;
- eerbiediging van ieders persoonlijke levenssfeer, inclusief persoonsgegevens;
- eerbiediging van ieders familieleven;
- eerbiediging van ieders bewegingsvrijheid (in ieder geval binnen Nederland en de EU);
- eerbiediging van ieders recht op samenkomst; vrijheid van meningsuiting en demonstratie.

Centraal in het de facto ontnemen van deze grondrechten van burgers staat de onrechtmatige inzet van een **technisch middel** dat in verschillende landen verschillende namen heeft gekregen, bijvoorbeeld "Digital Green Pass" of "Covid Passport". In Nederland wordt dit ingezet onder de naam "Corona Toegangs Bewijs" (CTB). Daarnaast wordt in een massaal propaganda-offensief, waaraan bijna alle gesubsidieerde ("mainstream") media zich in 2021 verplicht voelden mee te doen, een angstcultuur gecreëerd waarmee gepoogd wordt **de vervanging van onze grondrechten door "technische oplossingen"** in de ogen van een groot publiek te rechtvaardigen.¹

Deze ontwikkeling is om verschillende redenen relevant voor **privacy en contante betaling** in de zaak die nu aan uw rechtbank voorligt. Kort samengevat:

- de ontwikkeling is niet nieuw;
- de afschaffing van contante betaling, en dus van privacy, maakt deel uit van deze ontwikkeling;
- de "crisis" maakt het makkelijker om privacy op veel punten haast ongemerkt af te schaffen.

Afbraak van grondrechten zoals privacy is niet nieuw - de opkomst van technocratie

De afschaffing van grondrechten, waaronder het grondrecht op privacy, is in Nederland niet nieuw. De zogenoemde "corona-crisis" vormt de voorlopige culminatie van een al ruim twintig jaar durende ontwikkeling waarin onze rechtsstaat is uitgehold, met medewerking van de rechterlijke macht. In de loop van die periode, en met name ook sinds 2019, heb ik dit in verschillende rechtszaken over privacy onder de aandacht gebracht. Die analyses zijn deels ook publiek toegankelijk via de site van Stichting Privacy First.² Uiteindelijk gaat de huidige crisis niet primair over een biologisch virus dat de volksgezondheid bedreigt, maar over een psychologisch en cultureel "virus" dat onze rechtsstaat, onze vrijheid, ons verantwoordelijkheidsgevoel en onze menselijkheid aantast.³ Het is een virus dat de geest van zeer velen van ons heeft geïnfecteerd en ons aanzet ons te onderwerpen aan een technocratie die met digitale, financiële, propagandistische, administratieve en juridische middelen in steeds hoger tempo wordt opgetuigd.

Deze technocratie bedreigt onze vrijheid, onze voorspoed, onze menselijkheid en ons milieu. De voorbeelden hiervan zijn te veel om op te noemen. Ik noem de bureaucrativering van onderwijs en gezondheidszorg, de wantoestanden in de jeugdzorg, de manier waarop mensen zonder betaald werk worden vernederd, de wooncrisis, de minachting voor onze leefomgeving, kortom: de onmenselijke, robot-achtige manier waarop er door de overheid en haar ambtenaren wordt omgegaan met kwetsbare mensen en dingen in onze samenleving. De overeenkomst in al die sectoren is dat de grondrechten, vrijheden en privacy van individuele mensen ondergeschikt worden gemaakt aan van bovenaf aangestuurde, technocratische processen.

De Toeslagenaffaire, die begin 2021 leidde tot het quasi-aftreden van de toenmalige regering (Rutte-III, thans na een Rutte-"intermezzo" van een jaar vervangen door Rutte-IV), is slechts één voorbeeld van de aangerichte schade. Het kwam alleen aan het licht dankzij de grote inspanningen en offers van klokkenluiders en enkele parlementariërs (bv. Omtzigt, Leijten).

Met haar steeds onmenselijkere beleid voert de overheid agenda's uit van groepen financiële en technologische machthebbers die formeel tot de "private" sfeer behoren, maar die feitelijk veel meer invloed hebben op het overheidsbeleid dan de kiezers die één keer per zoveel jaar "democratisch" hun stem mogen uitbrengen op voorgeselecteerde politieke carrièremakers, terwijl alle werkelijk alternatieve kandidaten impliciet of expliciet als "extreem" worden afgeschilderd. Recentelijk zijn bijvoorbeeld talrijke banden tussen Nederlandse ministers en het WEF onthuld.

Vergelijkbare selectieprocessen vinden plaats in de rechterlijke macht, met als gevolg dat ook rechters inmiddels zeer weinig meer in de weg leggen aan een overheid die alleen nog in naam democratisch en rechtsstatelijk is, maar in feite een autoritaire en technocratische benadering volgt. U hebt u in twintig jaar tijd laten reduceren tot handlangers van dat verholde autoritaire regime. Sinds het begin van de "corona-crisis" hoor ik steeds meer juristen die, net als ik, deze afbraak van de rechtsstaat waarnemen en er ook expliciet tegen opkomen. Ik denk dan bijv. aan Jeroen Pols, Raisa Blommestijn en steeds meer anderen die hun mond opendoen.

Privacy en contante betaling - digitale identiteit en Central Bank Digital Currency (CBDC)

Het onderwerp van het beroep dat thans aan uw rechtbank voorligt, is onlosmakelijk verbonden met deze opkomst van anti-rechtsstatelijke technocratie. De betekenis en de gevolgen van de aantasting van privacy door de afschaffing van contante betaling, valt alleen adequaat te begrijpen als onderdeel van deze ontwikkeling. Als uw rechtbank deze zaak gaat loskoppelen van die context

- wat u te oordelen naar de trend van eerdere rechterlijke uitspraken wellicht weer gaat doen - dan zou u opnieuw oogkleppen opzetten en weigeren te kijken naar waar deze zaak eigenlijk over gaat.

Het is inmiddels algemeen bekend dat de regeringen van de EU, de Verenigde Staten en China (de drie machtigste blokken in de wereld) alsmede het WEF streven naar de vervanging van contant geld door digitaal geld dat door overheden op elk moment volledig wordt gecontroleerd, en op elk moment ook kan worden afgenomen van elke specifieke, individuele burger. Tegelijk willen deze regeringen het leven en de activiteiten elke individuele burger continu volgen, registreren en steeds vaker ook beperken (bijvoorbeeld in de vorm van beperkingen van bewegingsvrijheid).

Een voorwaarde voor deze regeringen om dit te kunnen bereiken, is burgers te manipuleren om in (bijna) alle gevallen af te zien van het gebruik van contant geld en in plaats daarvan gebruik te maken van een zogeheten "**digitale portemonnee**" (*digital wallet*) die gekoppeld is aan hun "**digitale identiteit**". De EU wil bijvoorbeeld een **centrale, digitale registratie** invoeren van de identiteit van alle burgers in de EU en wil de euro als betaalmiddel veranderen in een **digitale valuta**, een zogeheten "Central Bank Digital Currency" (CBDC).⁴

Ook willen deze regeringen alle reisbewegingen van individuele burgers registreren om die te kunnen analyseren. De invoering van de privacy-schendende **digitale OV-chipkaart** in Nederland is hiervan een voorbeeld (zie eindnoot 2). Vooralsnog beweren de overheid en de met de overheid verbonden OV-bedrijven dat zulke analyse alleen op geaggregeerd niveau plaatsvindt - maar in de praktijk zijn er al digitaal geregistreerde reisgegevens van individuele personen opgevraagd, ook zonder *specifieke* verdenking van fraude. Een andere vingeroefening voor het beperken van de bewegingsvrijheid van burgers is het discriminerende **digitale corona-toegangsbewijs (CTB)**.

Onze machthebbers sturen aan op een "**digitale samenleving**" die functioneert als een **machine** waarin alle "burgers" behandeld kunnen worden als op afstand digitaal gecontroleerde, voorspelbare onderdelen. Een ander woord voor deze machine is een **panopticon / panopticum**. In een dergelijk panopticum zijn de machtsverhoudingen tussen enerzijds burgers en anderzijds overheidsfunctionarissen (bestuurders en ambtenaren) zo extreem ongelijk, dat burgers zich in de praktijk niet meer kunnen verweren tegen verdere aantasting van hun grondrechten, en zich zullen moeten laten welgevallen dat ze door de staat worden behandeld als onmondige kinderen, of erger nog: als willoze objecten waarmee de staat naar willekeur heen en weer kan schuiven. Voor het behoud van vrijheid en democratie is het van essentieel belang dat burgers:

- (1) privacy-vriendelijk en dus **contant kunnen blijven betalen** (m.n. ook bij culturele participatie);
- (2) privacy-vriendelijk en dus **anoniem kunnen blijven reizen** binnen Nederland en de EU.

Als enige van de drie grote machtsblokken heeft de EU in 2016 imposante **privacy-regelgeving** opgesteld, te weten de AVG (GDPR) die in mei 2018 in werking trad. Maar uit de manier waarop zowel overheden (bijv. de AP) en rechters (bijvoorbeeld uw rechtbank en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State) die regelgeving interpreteren, blijkt dat de AVG in de praktijk een holle façade is, die vooral wordt ingezet voor geopolitieke doeleinden (bijv. de Brexit-onderhandelingen en het intomen van de macht van Amerikaanse en Chinese tech-bedrijven). EU-burgers kunnen er in hun verhouding tot hun eigen overheid geen serieuze bescherming aan ontlennen. Via een systeem van rechterlijke wetsontwijkingsgewoontes (o.a. "marginale toetsing", "bestuurlijke beoordelingsmarge" en opgerekte concepten van "noodzaak" en "gerechtvaardigde doelen") is ervoor gezorgd dat de AVG aan burgers geen afdwingbare rechten verschaft.

Privacy en contante betaling als voorwaarde voor vrijheid en welvaart

Sinds 2014 kom ik als burger op voor mijn recht om me met behoud van privacy door de maatschappij te bewegen (OV-chipkaart). Sinds 2018 kom ik op tegen de privacy-schendende weigering van contante betaling bij maatschappelijke participatie (weigering contante betaling in het OV en bij toegang tot bijvoorbeeld een bioscoop - zoals in de thans voorliggende zaak). Maar de toezichthouder (de Autoriteit Persoonsgegevens) veegde mijn verzoeken zonder serieuze onderbouwing en met allerlei chicanes van tafel. Vervolgens gaven rechters hun zegen aan zulke weigeringen van de AP om te onderzoeken of te handhaven. Tot 2021 deed ik mijn best om vertrouwen te hebben in de rechtsstatelijkheid van de overheid op het gebied van privacy.

De uitspraken van de Raad van State in juni en november 2021 in vier door mij gevoerde privacy-zaken (Arnhemse afvalpas, OV-chipkaart, weigering contante betaling in de bus, internationale treintickets) knakten mijn vertrouwen in de Nederlandse rechtsstaat.⁵ Dit gebeurde in samenhang met de uitspraken van Nederlandse rechters, eveneens in 2021, in procedures over het ongefundeerd opzij schuiven van grondrechten met behulp van politiek-retorische verwijzing naar "de corona-pandemie" als juridische panacee.⁶ Het is me nu duidelijk dat Nederlandse bestuursrechters het betrekkelijk normaal vinden om weg te kijken en burgers in een rechteloze situatie achter te laten.⁷ In één van mijn eerdere juridische stukken heb ik al eens verwezen naar *La trahison des clerics* ("Het verraad der intellectuelen").⁸ Ik aarzel niet meer om in de huidige context te spreken van *Une trahison des juges* ("Verraad, gepleegd door rechters"). Ik heb de oorzaken van dit verraad o.a. besproken in mijn hoger beroep d.d. 6 maart 2020 en mijn motivering op 29 april 2020.⁹

Het effect van dit rechterlijke verraad is dat de overheid niet langer de vrijheid en het recht waarborgt, waaronder het recht op privacy. Daarmee neemt deze overheid ook afscheid van haar rol als beschermer van de menselijke waardigheid. Als dit niet op enige wijze gecorrigeerd wordt, bijvoorbeeld door actie van onderop, vanuit het volk, dan heeft dat ingrijpende consequenties voor onze toekomstige maatschappij. In een maatschappij waar de overheid de vrijheid van mensen niet langer beschermt, maar mensen repressief benadert en hen maximaal probeert te controleren, kunnen mensen ook hun welvaart niet adequaat meer verdedigen, en gaan zoeken naar andere oplossingen - oplossingen die los staan van en niet afhankelijk zijn van de overheid.

Nu denkt u op uw comfortabele rechterlijke zetel misschien dat het zo'n vaart niet zal lopen. Immers, heel recent hebben dertig Nederlandse burgemeesters opgeroepen tot een nieuw, minder repressief corona-beleid - dat is toch heel wat, of niet soms? Maar ik kan u verzekeren dat het vertrouwen van grote aantallen mensen in de Nederlandse overheid al zo is gedaald, dat dit niet makkelijk te herstellen zal zijn. In snel tempo zijn er al netwerken ontstaan van mensen die onderling dingen regelen op manieren die erop gericht zijn om de overheid geen of minder vat te geven op wat er gebeurt. En als u bijvoorbeeld op de site Maurice.nl kijkt, dan zult u bij de reacties op de volledige tekst van die open brief van dertig burgemeesters zien dat mensen de late ommekeer van deze ongekozen bestuurders behoorlijk relativeren.¹⁰ Samengevat: *"Ze konden niet anders nu het CTB- en G2-verhaal door het ijs zakt. Ze willen hun aftocht dekken om in de toekomst te kunnen zeggen dat ze aan de goede kant stonden. De ratten verlaten het zinkende schip."*

Er is bij grote aantallen mensen meer bewustzijn gekomen over de politieke handigheidjes van bestuurders, en daardoor ook een - helaas vaak gezond - gebrek aan vertrouwen.

Hoe de rechtbank in deze zaak het grondrecht op privacy kan beschermen

In deze specifieke zaak kunt u als rechtbank, net als de eerder genoemde dertig burgemeesters, een wending maken en aan de goede kant gaan staan. Als u dat maar wilt. Uiteraard doet u dat dan niet op bestuurlijke, maar op juridische gronden. U kunt de AVG op een betekenisvolle manier interpreteren. Het grondrecht op privacy kunt u in deze casus met een beroep op de AVG beschermen door:

- (1) te overwegen dat contante betaling, anders dan enige vorm van digitale betaling (pinnen, bankoverschrijving, betaling in enige vorm via internet) geen verwerking van persoonsgegevens vereist;
- (2) te overwegen dat het bezoek aan een bioscoop (en in het bijzonder een arthouse-bioscoop waar controversiële en overheidskritische films kunnen worden vertoond) een vorm van maatschappelijke participatie en vrije meningsvorming is waar iedere burger toegang toe moet hebben met behoud van al zijn of haar grondrechten, inclusief het recht op privacy;
- (3) te overwegen dat het voor de vrije participatie van burgers noodzakelijk is dat niet geregistreerd of achteraf op enige wijze gereconstrueerd kan worden welke films een burger bezoekt of heeft bezocht - mede ter voorkoming van een *chilling effect*;
- (4) te overwegen dat er geen enkele aanwijzing is dat het gebruik van contant geld in de Arnhemse bioscoop Focus Filmtheater "gevaarlijk" zou zijn, en in ieder geval niet riskanter dan het gebruik van contant geld in de tienduizenden winkels die Nederland rijk is;
- (5) te overwegen dat er in een spiksplinternieuw opgeleverd bioscoopgebouw, waarin miljoenen euro's zijn geïnvesteerd, goede voorzieningen kunnen worden getroffen voor een veilige afhandeling van contante betaling aan het loket of de balie;
- (6) te overwegen dat er derhalve geen (objectiveerbare) noodzaak en ook geen "gerechtvaardigd belang" is om contante betaling in deze bioscoop te weigeren;
- (7) te overwegen dat de in de AVG opgenomen principe van "dataminimalisatie" en "subsidiariteit" vereisen dat de betaalmethode waarbij het minste persoonsgegevens worden verwerkt, wordt gehandhaafd als één van de geaccepteerde betaalmethodes;
- (8) te overwegen wat ik, met bronverwijzing naar het boek *Juridische aspecten van contant geld*, heb aangevoerd over de acceptatieplicht van contant geld bij "toonbankbetalingen", en om op dat punt: ● ofwel prejudiciële vragen aan het Europese Hof van Justitie te stellen; ● ofwel het voorzorgsprincipe in acht te nemen dat het grondrecht van burgers op privacy op dit punt moet worden beschermd zolang het ECHJ niet anders heeft aangegeven;
- (9) te overwegen dat het de wettelijke, Europeesrechtelijke en internationaalrechtelijke (EVRM) taak van de AP is om de privacy van alle Nederlanders effectief te beschermen;
- (10) te overwegen dat de AP geen argumenten heeft aangevoerd die in dit geval zouden noodzaken om niet te handhaven;
- (11) mijn beroep op die gronden gegrond te verklaren en het besluit van de AP te vernietigen;
- (12) de AP opdracht te geven om over te gaan tot maatregelen ter handhaving van het recht van de bezoekers van Focus Filmtheater om met volledig behoud van privacy te betalen voor hun filmbezoek, hetgeen met de huidige stand der techniek betekent: contant mogen betalen (en zonder dat daar extra kosten in rekening voor worden gebracht).

Voor meer toelichting, zie beroepschrift (94 pag.'s). Als u onafhankelijke rechters bent, weerhoudt niets u ervan om zo'n uitspraak te doen. Vervolgens staat het de AP dan vrij om desgewenst in hoger beroep te gaan in een poging haar standpunt meer substantieel te onderbouwen. Zo simpel kan het zijn, althans in een functionerende rechtsstaat.

Conclusie: effectieve rechtsbescherming als innovatief precedent

Zoals ik in mijn beroepschrift heb aangegeven, is de Europese jurisprudentie over contante betaling nog in ontwikkeling, en is er nog geen expliciete duidelijkheid over contant geld in geval van toonbankbetalingen. Dat geeft aan deze rechtszaak mogelijk een grote **precedentwerking**. Dat is een extra reden waarom ik de in dit pleidooi beschreven grotere ontwikkelingen relevant acht.

Natuurlijk kunt u in reactie op dit pleidooi zeggen dat de door mij genoemde, grotere verbanden allemaal "**buiten het onderwerp van deze zaak staan**" en derhalve niet relevant zijn voor uw afwegingen. U kunt daar dan bij vermelden dat diegenen die het grondrecht op privacy feitelijk uitschakelen, in hun recht staan, doordat u het "**gerechtvaardigde belang**" van formeel private partijen zoals het filmtheater zeer breed interpreteert, als een soort open-einde-regeling. En doordat u aan overheden, bijvoorbeeld de Autoriteit Persoonsgegevens die weigert te handhaven, een "**ruime beoordelingsvrijheid**" toekent die in feite neerkomt op een vrijbrief voor willekeur, zolang die willekeur maar wordt gebruikt conform de wensen van de werkelijke machthebbers - die graag naar digitaal geld toe willen. Ten slotte kunt u de mening ventileren dat u als rechter de zaak om deze of gene reden (bijv. de discretionaire bevoegdheid van de AP, of juist wetgeving die geen ruimte voor discretionaire bevoegdheid overlaat) **terughoudend/marginaal moet toetsen**, zodat u er wel van **moet uitgaan** dat de AP mag doen wat zij doet, namelijk: niets. Het staat u vrij om als rechters gewoon weer deze inmiddels bekende houding aan te nemen. Na mijn ervaringen met bestuursrechters in de afgelopen zeven jaar heb ik daarover heel weinig illusies meer. In de woorden van rechtsfilosoof Raisa Blommestijn: "De controlerende taak is zoek. Feiten lijken er niet meer toe te doen." (Interviews op blckbx.tv, 7 en 21 januari 2022.)

In de **Middeleeuwen** waren de Pausen een tijd lang bondgenoten van wereldlijke Frankische vorsten aan wie zij Christelijke goedkeuring verleenden in ruil voor erkenning van hun functie als geestelijke en tegelijk politieke scheidsrechter (dit begon met de kroning van Karel de Grote tot keizer in 800).¹¹ Nederlandse bestuursrechters lijken een vergelijkbaar bondgenootschap te ambiëren met de huidige wereldlijke heersers. Misschien moeten we dan ook maar **wierook** in de rechtszaal gaan branden. Geen *trias politica* meer, maar heilige drieëenheid.

Het alternatief is dat u gaat doen waarvoor u (op zijn minst in theorie) bent aangesteld, namelijk **recht spreken**. U hoeft mij niet aardig te vinden. Ik ben allang blij als u de moed vindt om uw taak in overeenstemming met de wet op een zinvolle en gewetensvolle manier te vervullen. Dat wil zeggen: dat u aan burgers zoiets exotisch gaat geven als **effectieve rechtsbescherming**. Na zeven jaar opkomen voor privacy, in een soort langdurige uitputtingsslag, zijn mijn verwachtingen over u op dat punt niet hooggespannen. Maar ik houd graag een open geest.

Ik dank u voor uw aandacht. □

Noot: Omdat ik niet fysiek bij de zitting aanwezig kan zijn en deze pleitnota dus niet kan ronddelen zoals gebruikelijk, stuur ik u deze tekst toe via het door u aangegeven email-adres, voorafgaand aan de elf-dagen-termijn voorafgaand aan de zitting. Desgewenst kan ik het ook per post nasturen.

Ik verzoek u dit pleidooi in ieder geval ook op te nemen in het schriftelijke dossier, bij voorkeur na mijn voorlezing, maar als ik het niet in zijn geheel mag voorlezen, van te voren als ingediend stuk. Indien uw rechtbank mij alleen toestaat dit pleidooi gedeeltelijk voor te lezen, verzoek ik u om mij ten minste enkele dagen voorafgaand aan de zitting een aanwijzing te geven over de maximaal toegestane lengte, of een aanwijzing welke passages ik van u moet schrappen.

Eindnoten:

- 1 Het gaat hier om zogeheten "techno-solutionisme", waarin aan technische (schijn- of deel-)oplossingen een hogere ethische waarde wordt toegekend dan aan humaniteit, mensenrechten en respect voor menselijke waardigheid. De zogenoemde "oplossingen" van techno-solutionisme brengen vaak een "externalisering" van nadelige gevolgen ("kosten") met zich mee, die dan worden afgewenteld op mensen die niet tot de in-group van machthebbers behoren, of op de natuur (*collateral damage*).

A **technological fix**, **technical fix**, **technological shortcut** or **solutionism** refers to the attempt of using engineering or technology to solve a problem (often created by earlier technological interventions). (...) It has been observed that many technologies, although invented and developed to solve certain perceived problems, often create other problems in the process, known as externalities. In other words, there would be modification of the basic hardware, modification of techniques and procedures, or both.

The technological fix is the idea that all problems can find solutions in better and new technologies. It now is used as a dismissive phrase to describe cheap, quick fixes by using inappropriate technologies; these fixes often create more problems than they solve, or give people a sense that they have solved the problem.

In the contemporary context, technological fix is sometimes used to refer to the idea of using data and intelligent algorithms to supplement and improve human decision making in hope that this would result in ameliorating the bigger problem. One critic, Evgeny Morozov, defines this as "Recasting all complex social situations either as neat problems with definite, computable solutions or as transparent and self-evident processes that can be easily optimized--if only the right algorithms are in place." (Bron: Wikipedia, 22 januari 2022)

- 2 Zie bijvoorbeeld: ● Michiel Jonker, "OV-datajacht - op weg met surveillance-corporatisme", 7 oktober 2019, <https://www.privacyfirst.nl/images/stories/ov-chipkaart/2019-10-07-def-impresie-rondetafelgesprek-Toegang-tot-OV-data.pdf>;
● Motivering hoger beroep privacy en OV-chipkaart d.d. 29 oktober 2019; <https://www.privacyfirst.nl/images/stories/ov-chipkaart/2019-10-29-ABRS-hoger-beroep-OVchipkaart.pdf>
● Michiel Jonker, "Lof der individualiteit - privacy, connectiviteit en autoritair denken", hoger beroepschrift 6 maart 2020, <https://www.privacyfirst.nl/images/stories/PDFs/2020-03-06-prv-ABRS-hoger-beroep-AP-Connexion-en-NS-versie-2020-03-13.pdf>
● Michiel Jonker, "Privacy, ethiek en rechtspraak in tijden van crisis", 29 april 2020 (deels online, zie volgend item).
● Michiel Jonker, "Bewegingscontrole en bewegingsbeperking", 15 januari 2021, <https://www.privacyfirst.nl/images/stories/ActiesDerden/2021-01-15-def-prv-ABRS-aanvulling-motivering-OV-nieuwe-ontwikkelingen.pdf> (inclusief bijlage met compilatie uit "Privacy, ethiek en rechtspraak in tijden van crisis").
- 3 Er zijn eerdere epidemieën en griepgolven geweest. Het verschil nu is niet de ernst van de ziekte zelf, maar de manier waarop overheden, aangespoord door technologische en financiële machthebbers, er deze keer mee omgaan, en de technische en propagandistische middelen die daarbij worden ingezet. Anti-rechtsstatelijke, geprivilegeerde groepen zagen in de corona-epidemie een kans om de wereldbevolking te onderwerpen aan een met digitale middelen opgetuigd en in stand gehouden regime van gedetailleerde controle over (d.w.z. registratie en beheersing van) het leven van alle minder geprivilegeerde, individuele mensen, tot diep in hun privé-leven.
- 4 Zie bijvoorbeeld: ● <https://www.wsj.com/articles/fed-launches-review-of-possible-central-bank-digital-currency-11642706158> (20 January 2022);
● "The ECB's case for central bank digital currencies - Blog post by Fabio Panetta, Member of the Executive Board of the ECB" <https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2021/html/ecb.blog211119~fda94a3f84.en.html> (19-11-2021)
● "**A digital Euro.** Digitalisation has spread to every corner of our lives and transformed how we pay. In this new era, a digital euro would guarantee that citizens in the euro area can maintain costless access to a simple, universally accepted, safe and trusted means of payment. The digital euro would still be a euro: like banknotes but digital. It would be an electronic form of money issued by the Eurosystem (the ECB and national central banks) and accessible to all citizens and firms. **A digital euro would not replace cash, but rather complement it. The Euro-system will continue to ensure that you have access to cash across the euro area.** A digital euro would give you an **additional choice about how to pay and make it easier to do so, contributing to accessibility and inclusion.**"
Bron: https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.en.html (downloaded 22-01-2022; emphasis MJ)

- "The investigation phase will last 24 months and aim to address key issues regarding design and distribution. A digital euro must be able to meet the needs of Europeans while at the same time helping to prevent illicit activities and avoiding any undesirable impact on financial stability and monetary policy. This will not prejudice any future decision on the possible issuance of a digital euro, which will come only later. **In any event, a digital euro would complement cash, not replace it.**" Bron: <https://www.suomenpankki.fi/en/media-and-publications/news/2021/eurosystem-launches-digital-euro-project/> (14 July 2021; emphasis MJ).

De geruststelling dat een digitale euro niet zou leiden tot de uitfasering van contant geld, is niet geloofwaardig. Ook bij de invoering van de OV-chipkaart werd aanvankelijk gezegd dat niemand de mogelijkheid zou verliezen om anoniem te reizen. Dat bleek een leugen te zijn. In 2020 verklaarden hoge functionarissen dat niemand ooit verplicht zou worden zich met Covid-vaccins te laten vaccineren. In 2021 bleek dat een leugen te zijn.

Maar zelfs *als* de ECB wil "zeker stellen" ("*ensure*") dat contant geld overal beschikbaar blijft, dan zou dat betekenisloos worden als een willekeurige bioscoop contant geld mag weigeren.

Crypto-currencies worden ons toegestaan als reclamemiddel om alvast te wennen aan het idee van digitale valuta en om "digitaal" naïef met "vrijheid" te associëren. Crypto-currencies kunnen ieder moment onder overheidscontrole worden gebracht, juist omdat ze afhankelijk zijn van digitale communicatie via internet.

- 5 ● Arnhemse afvalpas (ECLI:NL:RVS:2021:1420, 30 juni 2021). Zie voor mijn commentaar daarop: <https://www.privacyfirst.nl/aandachtsvelden/wetgeving/item/1084-autoriteit-persoonsgegevens-legt-dwangsom-op-wegens-privacyschendende-afvalpas.html>, met name updates 30 juni en 25 augustus 2021.
 - OV-chipkaart (ECLI:NL:RVS:2021:2509, 10 november 2021). Zie voor mijn commentaar daarop: <https://www.privacyfirst.nl/aandachtsvelden/mobiliteit/item/1155-rechtszaak-over-privacy-anonieme-ov-chipkaart.html>, met name updates 8 juli en 22 november 2021.
 - Weigering contante betaling in de bus (ECLI:NL:RVS:2021:2511, 10 november 2021) en privacy-aantasting bij aankoop internationale treintickets binnen de EU (ECLI:NL:RVS:2021:2514, 10 november 2021). Zie voor mijn commentaar daarop: <https://www.privacyfirst.nl/aandachtsvelden/mobiliteit/item/1174-hoger-beroep-michiel-jonker-inzake-privacy-aantastingen-connexion-en-ns.html>, met name updates 8 juli en 22 november 2021.
- 6 Voor mij persoonlijk waren in 2021 vooral twee rechterlijke uitspraken inzake "corona-maatregelen" schokkend.
 - Ten eerste de uiteindelijke rechterlijke uitspraak in de door Jeroen Pols (Viruswaarheid) e.a. gevoerde rechtszaak inzake het door de Nederlandse regering in december 2020 plotseling opgelegde verbod voor Nederlanders om terug te reizen naar hun eigen land als zij op het vliegveld geen schriftelijk resultaat van een PCR-test konden overhandigen. Ik bevond me op dat moment in een land met tien keer zo weinig corona-besmettingen per hoofd van de bevolking als Nederland, en realiseerde me dat de Nederlandse regering niet meer geïnteresseerd was in redelijkheid, en op dat punt ook door Nederlandse rechters niet meer werd begrensd.
 - Ten tweede de uitspraak van de Nederlandse rechter in het najaar van 2021 in het kort geding van advocaat Bart Maess tegen de invoering van het discriminerende en privacy-schendende corona-toegangsbewijs (CTB; "3G") per 25 september 2021.

In essentie zeiden deze rechters, net als in de door mij gevoerde privacy-zaken, dat de redelijkheid van overheidsgedrag door een rechter niet inhoudelijk getoetst hoeft te worden op basis van expertise die wordt aangedragen door alle betrokken partijen, omdat het rechterlijke uitgangspunt is dat de overheid redelijk is zolang de overheid maar verwijst naar de expertise van een door die overheid zelf aangestelde adviseur (in dit geval: het OMT). Hiermee bevestigden deze rechters het failliet van hun eigen rol als essentiële schakel in de "checks and balances" (de *trias politica*) van de vermeende rechtsstaat.
- 7 Het incidentele, vrijblijvende excuus van de Raad van State in najaar 2021 naar aanleiding van de Toeslagenaffaire verandert niets aan de rechterlijke houding dat het normaal is om burgers in een rechteloze situatie te plaatsen. Uit de uitspraken van diezelfde Raad van State in juni en november 2021 in de door mij gevoerde privacy-zaken (zie eindnoot 5) bleek bijvoorbeeld dat de Raad van State gewoon doorging met het geven van een vrijbrief aan overheden om grondrechten van burgers te negeren, dan wel te weigeren die effectief te beschermen. In datzelfde jaar weigerden diverse Nederlandse rechters om de grondrechten van burgers te beschermen tegen niet-noodzakelijke aantastingen daarvan door een regering die in de corona-epidemie daarvoor aanleiding meende te zien.
- 8 Julien Benda, 1927.
- 9 Zie eindnoot 2, derde en vierde aandachtsstip (●). Zie ook eindnoot 5.
- 10 Zie: <https://www.maurice.nl/2022/01/20/open-brief-van-de-30-burgemeesters/> (20 januari 2022).
- 11 Zie bijv: Timo Miettinen, *Eurooppa - poliittisen yhteisön historia*, 2021, pp. 122-124. Hij schrijft o.a: "Ook de bestuurlijke bureaucratie werd sterker, zowel in het keizerrijk als binnen de kerk. De vernieuwingen versterkten op hun beurt de ontwikkeling van een gemeenschappelijke Europese bestuurscultuur." (vertaling: M. Jonker)